

2018 TÜRKÇE DERSİ ÖĞRETİM PROGRAMININ 5, 6, 7 VE 8. SINIFLAR İÇİN HİKÂYE EDİCİ METİNLERE YÖNELİK KAZANIMLAR BAKIMINDAN İNCELENMESİ

INQUIRING THE 2018 TURKISH LANGUAGE TEACHING PROGRAMS OF THE 5TH, 6TH, 7TH, AND 8TH GRADERS WITH AN EMPHASIS ON THE LEARNING OUTCOMES OF THE NARRATED TEXTS

Duygu EROĞLU ÇOPUR¹

Abstract

In this study, it was aimed to examine the learning outcomes stated in the Turkish Language Course Curriculums of the 5th, 6th, 7th and 8th graders with a reference to narrative texts, and to describe and interpret the findings. Based on a qualitative research design, document analysis research method was utilized to find out the learning outcomes of narrative texts at the 5th, 6th, 7th and 8th classes. The data obtained through the study were analyzed by descriptive analysis technique, and evaluated, and interpreted by experts to ensure reliability. Since 2006, the constructivist approach, which constitutes to the basic philosophy of Turkish educational programs, has aimed to use high level cognitive skills in all fields. The narrative texts, which have an important place in all learning areas of the Turkish lessons, are the texts that mobilize the high-level cognitive skills of the students, in which the message is not given directly and is left to the reader's interest. The narrative texts, which have an important place in all learning areas of the Turkish lessons, are the texts that mobilize the high-level cognitive skills of the students in which the message is not given directly and is left to the reader's interest. In this study, the 5th, 6th, 7th and 8th grade Turkish Language Teaching Curriculums (MEB, 2018) were selected and evaluated. The number of learning outcomes for narrative texts, similarities and differences in the student levels were figured out.

Key Words: curriculum, learning outcome, text, storytelling, story texts, text features

Özet

Türkçe Dersi Öğretim Programının 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar bakımından incelenmesi amacıyla yapılan bu çalışmada, elde edilen bulgular ve bu bulgular ışığında mevcut durum betimlenerek yorumlanmıştır. Araştırmada veri olarak kullanılan 2018 TDÖP'de yer alan 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde hikâye edici metinlere yönelik kazanımların belirlenmesinde nitel araştırma yöntemlerinden, belge tarama (doküman analizi) modeli kullanılmıştır. Elde edilen veriler betimsel analizi tekniği ile incelenmiş, güvenilirliğin sağlanması için uzman görüşü ile desteklenerek değerlendirilmiş ve yorumlanmıştır. 2006 yılından bu yana Türk eğitim programlarının temel felsefesini oluşturan yapılandırmacı yaklaşım üst düzey bilişsel becerilerin her alanda kullanılmasını öngörmektedir. Türkçe dersinin tüm öğrenme alanlarında önemli bir yer tutan hikâye edici metinlerde verilmek istenilen mesajın açık bir şekilde verilmeyip okuyucunun çıkarımına bırakıldığı görülür. Bu tür metinler öğrencilerin üst düzey bilişsel becerilerini harekete geçirici metinlerdir. Bu bağlamda, çalışmada Türkçe Dersi Öğretim Programındaki (MEB, 2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki kazanımların hikâye edici metinlere yönelik olanları tespit edilmiş ve incelenmiştir. Hikâye edici metinlere yönelik kazanımların sayıları, sınıf düzeyindeki benzerlikler ve farklılıklar belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: öğretim programı, kazanım, metin, hikâye edici metin

1. Giriş

Eğitim sisteminde ders içerikleri öğretim programları ile düzenlenir. Öğretim programları bir derste neyin, nasıl, niçin ve neyle işleneceğini gösterir ve eğitimin planlı programlı olarak bütün hâlinde yürütülmesini sağlar. Ayrıca değerlendirmede dikkat edilecek noktalar da eğitim programında yer alır (Bağcı Ayrancı & Mutlu, 2017). Kılavuz niteliğindeki bu öğretim programları ihtiyaçlar doğrultusunda değiştirilir, geliştirilir. Türkçe Dersi Öğretim Programı son olarak 2018 Ocak ayında “Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar) adı altında yenilenmiştir.

Metin, Türkçe Sözlük'te (TDK, 2018) “Bir yazıyı biçim, anlatım ve noktalama özellikleriyle oluşturan kelimelerin bütünü.” olarak tanımlanmaktadır. Hikâye edici metinler ise bir başlangıç ile sonuç arasında dikkatlere sunulan metin parçalarıdır. Bu metin parçaları vaka (olay), bakış açısı ve anlatıcı, zaman, mekân ve şahıs kadrosu gibi unsurlardan oluşur (Aktaş, 2000). Bunun yanında Hikâye edici metinler çoğu zaman edebî metinler olarak da nitelendirilmektedir. Kurgu ve yapısal açıdan çocukların hayal dünyasına seslenen, çocukların yararlanabileceği en zengin türleri içermektedir. Bu metinler çocuğu bulunduğu ortamdan başka bir ortama götürmeyi ve düş dünyasını geliştirip zenginleştirmeyi amaçlamaktadır (Güneş, 2012). 2018 TDÖP'de hikâye edici metinler çizgi roman, fabl, hikâye, karikatür, masal / efsane / destan, mizahi fıkra, roman, tiyatro alt başlıklarından oluşmuştur (MEB, 2018:17). Hikâye edici metinlerde bilgilendirici metinlerin aksine verilmek istenilen mesaj açık bir şekilde verilmez okuyucunun çıkarımlarına bırakılır (Üründü, 2011).

Hikâye edici metinlerden sadece roman 1, 2, 3. sınıflarda yer almaz, TDÖP'de yer alan ‘Sınıf Düzeylerine Göre Metin Türlerinin Dağılımı’ tablosunda diğer tüm sınıflarda tüm hikâye edici metinlerin yer aldığı görülmektedir. Programda giriş bölümünde sınıf düzeyinde ayırım yapılmamış olsa da kazanım düzeyinde hikâye edici metinlerin sınıf seviyelerine göre ayrıldığı görülmektedir.

Hikâye edici metinlerin çocuklarda sınırlı hayat tecrübelerini zenginleştirmek, türlü insan tipleri üzerinde düşünmelerine imkân sağlamak, gelişmekte olan değer yargılarının daha açıklık kazanmasını sağlamak bakımından önemlidir. İçinde kendilerinden bir şey bulacakları hikâyeleri okuyan çocukların okuma becerileri de gelişecektir (Oğuzkan, 2010; Gürel, Temizyürek ve Şahbaz, 2007). Bu bağlamda hikâye edici metinlerin çözümlenmesi önemlidir. Hikâye edici metinler çözümlenirken, biçim, içerik ve dil ve anlatım çözümlenmeleriyle bunların alt başlıklarından oluşan bir dizge kullanarak konu, ana fikir, kompozisyon, bakış açısı ve anlatıcı, yer ve zaman, kahramanlar ve fonksiyonları ve iletiler tespit edilmektedir. Programda hikâye edici metinlere yönelik çözümlenmelere ilişkin bu alt başlıklara ilişkin kazanımlara yer verilmesi beklenilmektedir (Doğan, 2011).Konu, karakter, mekân ve genelde çözülecek bir problem içeren hikâye metinleri, çok çeşitli sınıf öğretimi aktiviteleri için uygundur (Yazıcı, 2006). Programda ve kazanımlarda hikâye edici metinlere bu başlıklarla yaklaşmak da metin türünün kavranması ve bilişsel becerileri harekete geçirmesini sağlamak açısından önemlidir.Hikâye edici metinleri anlamlandırmada, öğrencilerin okudukları metni anlamalarına, metin içinde verilen ilişkileri çözümlenmelerinde, sebep-sonuç ilişkilerini görmelerine yardımcı olmak amacı ile kullanılacak stratejilerden bazıları: 1. Hikâye Piramidi 2. Hikâye Haritası ve 3. Hikâyenin Yüzü stratejisidir (Yazıcı, 2006). Belirtilen bu stratejilerin programda kazanımlar aracılığı ile öğrencilere sunulması metinlerde anlam kurmayı kolaylaştırıcı olabilir.

Programda ‘Metin Sayısı ve Metin Türlerine İlişkin Açıklamalar’ başlığı altında metin türleri üç ana biçim altında toplanmıştır: Bilgilendirici, hikâye edici, şiir (MEB, 2018).

Hikâye edici metinlerin yukarıda bahsedilen öneminden ötürü Türkçe Dersi Öğretim Programında yer alan hikâye edici metinlere yönelik kazanımları incelemek önem arz etmektedir. Bu doğrultuda bu çalışmada genel olarak “Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar hangileridir?” sorusuna cevap aranmaya çalışılacaktır. Araştırmanın alt problemleri şu şekildedir:

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde;

1. Hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar dinleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanlarına göre hangileridir?
2. Öğrenme alanlarına göre hikâye edici metinlerin sıklığı nedir?
3. Öğrenme alanlarına göre hikâye edici metinlerle ilgili ortak kazanımlar ve sınıf düzeyine göre farklı alt açıklamaları nasıldır?
4. Yazma öğrenme alanına ilişkin ortak kazanımlar nelerdir?
5. Metin türleri ile ilgili kazanımlar nelerdir?
6. Kazanımlardaki hikâye edici metinler hangileridir?

2. Yöntem

Bu araştırma, nitel veri toplama tekniklerinden yararlanarak gerçekleştirilen belge tarama modelinde betimsel bir çalışmadır. Nitel çalışmada doküman incelemesi tek başına bir veri toplama yöntemi olabilir. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Yıldırım&Şimşek, 2016).

Çalışma kapsamında TDÖP (2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf kazanımları betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, farklı veri toplama yöntemleri ile toplanmış verilerin daha önceden saptanan temalara göre özetlenmesi ve yorumlanmasını ön planda tutan bir nitel veri analiz çeşididir (Yıldırım&Şimşek, 2016).

Araştırmanın çalışma evrenini TDÖP’ün (2018)tüm düzeydeki kazanımları oluştururken, çalışma grubunu ise TDÖP’deki 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyindeki hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar oluşturmaktadır.

Araştırmada kullanılan veri toplama aracı, Türkçe Dersi Öğretim Programı (İlkokul ve Ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. Sınıflar)’dır (MEB, 2018). Çalışmanın güvenilirliğini sağlamak amacı ile program metni iki uzman tarafından okunmuş ve kazanım -kavram- analizlerinde önemli bir fark olmadığı tespit edilmiştir.

3. Bulgular ve Yorum

Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

2018TDÖP’de sınıflara ait kazanım ve açıklamalar dinleme, konuşma, okuma (akıcı okuma söz varlığı, anlama), yazma öğrenme alanları başlıklarında ayrıntılı olarak belirtilmiştir. Bu kazanımlardan sınıflara göre hikâye edici metinlerle ilgili olanlar aşağıda belirtilmiştir (MEB, 2018):

Dinleme / İzleme kazanım ve açıklamaları 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için “Dinlediği/izlediği hikâye edici metinleri canlandırır.” şeklinde ortak olduğu görülmektedir.

Okuma kazanım ve açıklamalarında 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için “Metin türlerini ayırır.” kazanımı altında alt açıklamalar her sınıf için farklılık göstermektedir:

5. sınıf için “Hikâye, fabl, masal, haber metni türleri tanıtılır. Metin türleri ile ilgili

ayrıntılı bilgi verilmez.”

6. sınıf için “Anı, mektup, tiyatro, gezi yazısı türleri öğretilmelidir.”

7. sınıf için “Söyleşi, biyografi, otobiyografi, günlük türleri üzerindedurur.”

8. sınıf için “Fıkra (köşe yazısı), makale, deneme, roman, destan türleri üzerindedurur.”

5, 6, 7 ve 8. sınıflar için “Metindeki hikâye unsurlarını belirler.” kazanımı altında alt açıklamaların “Olay örgüsü, mekân, zaman, şahıs ve varlık kadrosu, anlatıcı vb. gibi hikâye unsurları üzerinde durulur. Olay örgüsü, mekân, zaman, şahıs ve varlık kadrosu, anlatıcı üzerinde durulur.” her sınıf için aynı görülmektedir.

Metin içeriğine ilişkin 5 ve 6. sınıflarda “Metni yorumlar.” kazanımının “a) Yazarın bakış açısını fark etmeleri, olayları ele alış şeklini yorumlamaları ve öğrencilerin metinle ilgili kendi bakış açılarını ifade etmelerisağlanır. b)Metin içeriğinin yorumlanması sırasında metinlerdeki örneklerle ve ayrıntılara atıf yapılmasisağlanır.” alt açıklamalarının ortak olduğu görülmektedir. Bu kazanımın 7 ve 8. sınıflarda “Metnin içeriğini yorumlar.” şeklinde, alt açıklamalarının ise “a)Yazarın olaylara bakış açısının tespit edilmesisağlanır. b) Metindeki öznel ve nesnel yaklaşımların tespit edilmesi sağlanır. c)Metindeki örnek ve ayrıntılara atıf yapılmasisağlanır.” şeklinde sınıf düzeyine uygun olarak farklılaştığı görülmektedir.

5 ve 6. sınıflarda “Metinle ilgili sorular sorar. Metinle ilgili sorulara cevap verir. Metin içi ve metin dışı anlam ilişkileri kurulur. Metnin konusunubelirler.” şeklinde ifade edilen kazanımların ortak olduğu görülürken;

Görsellere ilişkin 5 ve 6. sınıflarda, “Görsellerden ve başlıktan hareketle okuyacağı metnin konusunu tahmin eder. Görsellerle ilgili sorularıcevaplar. a) Resim ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmelerisağlanır. b)Haber/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerindedurur.” kazanım ve alt açıklamaları ortaktır.

7 ve 8. sınıfta görsellerle ilgili kazanımların şu şekilde değiştiği görülmektedir: “Görsellerle ilgili sorularıcevaplar”. 7 ve 8 sınıfta ortak kazanımdır. Alt açıklamaların sınıf düzeyine göre farklılaştığı görülmektedir.

7 sınıf için “a) Duvar yazısı ve karikatürlerin incelenmesi ve bunlarla ilgili görüş bildirilmesisağlanır. b) Haber/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerindedurur.

8. sınıf için a) Çizgi roman ve karikatürleri yorumlayarak görüşlerini bildirmelerisağlanır. b) Haber/bilgiyi görsel yorumcuların nasıl ilettikleri üzerindedurur.”

5 ve 6. sınıflarda “Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerinikavrar.” kazanımı

“a) Altını çizmenin, koyu veya italik yazmanın, renklendirmenin, farklı punto veya font kullanmanın işlevi vurgulanır. b) Köprü metinlerin (Hipertekst) dış bağlantı olduğubelirtilir. c) Okuduğu metnin içeriğine uygun başlık/başlıklarbelirler.” alt açıklamaları ile ortak şekilde yer alırken; aynı kazanım 7 ve 8. sınıflarda “Metinde önemli noktaların vurgulanış biçimlerinikavrar. Alt açıklama: Altını çizmenin, koyu veya italik yazmanın, renklendirmenin, farklı punto veya font kullanmanın işlevi vurgulanır.” şeklinde yer almıştır.

“Medya metnlerini değerlendirir.” kazanımı 5 ve 6. sınıflarda “a) İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.” alt açıklaması ile ortak şekilde yer alırken, 7. sınıfta aynı kazanım “İnternet, sinema ve televizyonun verdiği iletileri değerlendirmeleri sağlanır.” alt açıklaması ile, 8. sınıfta ise “Medya metnlerini analiz eder.” şeklinde “Medya metnlerinin amaçlarının (kültür aktarma, olay yorumlama, bilgilendirme, eğlendirme, ikna etme) belirlenmesi sağlanır.” alt açıklaması ile farklılaşarak yer almıştır.

“Metni oluşturan unsurlar arasındaki geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir.” Kazanımın 5, 6, 7 ve 8. Sınıflarda ortak olduğu alt açıklamaların her sınıfta değiştiği görülmektedir. 5. sınıfta “Ama, fakat, ancak ve lakin ifadeleri üzerinde durulur.” 6. sınıf “Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerini üzerinde durulur. 7. Sınıfta “Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini üzerinde durulur.” 8. Sınıfta Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, kısaca, böylece, ilk olarak ve son olarak ifadeleri üzerinde durulur.” Şeklinde sınıf seviyesine göre bağlantı ifadelerinde değişiklikler olduğu görülmektedir.

“Metinler arasında karşılaştırma yapar. a) Metinleri biçim ve tür gibi açılardan karşılaştırmaları sağlar.” kazanım ve alt açıklamasının 5 ve 6. sınıflarda ortak olduğu görülmektedir. 7 ve 8. Sınıflarda kazanım alt açıklaması ile birlikte şu şekilde farklılaştığı görülmektedir: “Metinler arasında karşılaştırma yapar.Bakış açısı ve mesajlar karşılaştırılır.5, 6, 7 ve 8. sınıflarda “Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.” Kazanımının ortak olduğu görülmektedir.

“Okudukları ile ilgili çıkarımlardabulunur.” Kazanımı, a) Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durulur. b) Okuduğu metindeki gerçek, mecaz ve terim anlamlı sözcükleri ayırteer.” Alt açıklamaları ile 5 ve 6. sınıflarda ortakken; alt açıklaması 7 ve 8. sınıflar “Metinlerdeki neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler ve abartma üzerinde durulur.” şeklinde değışerek ortakır.

“Metnin içeriğine uygun başlık/başlıklarbelirler.” 5, 6, 7 ve 8.sınıflar için ortakır.

“Metinde ele alınan sorunlara farklı çözümlerüretir.” 5, 6, 7 ve 8.sınıflar için ortakır.

“Okudukları ile ilgili çıkarımlardabulunur.” kazanımı ve “Neden-sonuç, amaç-sonuç, koşul, karşılaştırma, benzetme, örneklendirme, duygu belirten ifadeler, abartma, nesnel ve öznel çıkarımlar üzerinde durulur.” alt açıklaması 5, 6, 7 ve 8.sınıflar için ortakır.

“Metinlerin yazılı hâli ile medya sunumlarınınıkarşılaştırır.” Kazanımı ve alt açıklamaları “a) Hikâye, masal, fıkra gibi metinlerin; çizgi film, animasyon gibi medya sunumları ile karşılaştırması sağlar. b) Kahramanlar, mekân, zaman ve olay yönlerinden karşılaştırılması sağlar.” 7, 8.sınıflar için ortakır.

“Metindeki anlatım biçimlerini belirler.” kazanımı 7.sınıfta yer alır.

“Metinde kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirler.”7, 8.sınıflar için ortakır.

“Metindeki iş ve işlem basamaklarını kavrar.” kazanımı ve alt açıklaması “Talimatnamelerin okunması sağlar.” 7.sınıfta yer alır.

“Okuma stratejilerini kullanır.” kazanımı 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için ortakır ancak alt açıklamalar her sınıf için şu şekilde farklılaşmaktadır: 5. sınıf için, “Sesli, sessiz, tahmin ederek, grup hâlinde, soru sorarak, söz korosu, ezberleyerek ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlar.” 6. sınıf için, “Sesli, sessiz, tahmin ederek, not alarak, soru sorarak, okuma tiyatrosu ve hızlı okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlar.” 7. sınıf için, “Göz atarak, özetleyerek, not alarak, işaretleyerek/eleştirerek ve tartışarak okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlar.” 8. sınıf için, “Göz atarak, özetleyerek, not alarak, tartışarak ve eleştirerek okuma gibi yöntem ve teknikleri kullanmaları sağlar.”

“Bağlamdan hareketle bilmediği kelime ve kelime gruplarının anlamını tahmin eder.” kazanımı ve alt açıklamalar 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için ortakır: “a) Öğrencilerin tahmin ettikleri kelime ve kelime gruplarını öğrenmek için sözlük, atasözleri ve deyimler sözlüğü vb. araçları

kullanmaları sağlanır. b) Öğrencinin öğrendiği kelime ve kelime gruplarından sözlük oluşturması teşvik edilir.”

“Metindeki yardımcı fikirleri belirler.” 7 ve 8.sınıflar için ortaktır.

“Metindeki gerçek ve kurgusal unsurları ayırt eder.” 5, 6, 7 ve 8.sınıflar için ortaktır.

5. sınıfta, “Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgilere ilişkin soruları cevaplar.” kazanımı yer alırken, 6, 7 ve 8. Sınıflarda, “Grafik, tablo ve çizelgeyle sunulan bilgileri yorumlar.” şeklinde ortaktır.

“Metinde/Okuduklarında kullanılan düşünceyi geliştirme yollarını belirler.” 7 ve 8.sınıflar için ortaktır.

Yazma kazanım ve açıklamalarında “Hikâye edici metin yazar.” kazanımı tüm sınıflar için ortakken alt açıklamaların şu şekilde değiştiği görülmektedir: 5. sınıf için, “a) Öğrencilerin günlük hayattaki gözlem ve deneyimlerine dayanarak hikâye konusu ve hikâye unsurlarını belirlemeleri sağlanır. b) Öğrenciler, yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendikleri kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.” 6. sınıf için, “a) Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirlemeleri, hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinde anlatacaklarının taslağını oluşturmaları sağlanır. b) Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları için teşvik edilir.” 7. sınıf için, “Öğrencilerin zaman, mekân, şahıs ve olay unsurlarını belirleyerek hikâyenin serim, düğüm ve çözüm bölümlerinin taslağını oluşturmaları sağlanır. Öğrencilerin yazım kılavuzundan yararlanmaları ve yeni öğrendiği kelimeleri kullanmaları teşvik edilir.” 8. sınıf için, “Öğrencilerin anlatımın türü ve konusuna göre gerçekçi veya hayali öğeleri tasarlamaları, uyumlu bir zaman ve mekân kurgusu yapmaları, serim, düğüm ve çözüm bölümlerine yer vermeleri sağlanır. Öğrenciler yazım kılavuzundan yararlanmaya, günlük hayattan örnekler vermeye yönlendirilir.” şeklindedir.

“Yazma stratejilerini uygular.” kazanımı tüm sınıflar için ortakken alt açıklamaların şu şekilde değiştiği görülmektedir: 5. sınıf için, “Güdümlü, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.” 6. sınıf için, “Güdümlü, serbest, kontrollü, tahminde bulunma, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleri ile yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.” 7. sınıf için, “Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.” 8. sınıf için, Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden ve duyulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.” şeklindedir.

“Yazdıklarını düzenler.” kazanımı tüm sınıflar için ortakken alt açıklamaların şu şekilde değiştiği görülmektedir: 5. sınıf için, “Sınıf düzeyine uygun yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.” 6. sınıf için, “a) Anlam bütünlüğünü bozan ifadelerin belirlenmesi ve düzeltilmesi sağlanır, kavramsal olarak anlatım bozukluğu konusuna değinilmez. b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.” 7. sınıf için, “a) Anlama dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır. b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.” 8. Sınıf için, “a) Dil bilgisine dayalı anlatım bozuklukları bakımından yazdıklarını gözden geçirmesi ve düzeltmesi sağlanır. b) Metinde yer alan yazım ve noktalama kuralları ile sınırlı tutulur.”

“Yazdıklarını paylaşır.”, “Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.” kazanımı ve alt açıklaması 5 ve 6. sınıflar için ortakken, alt açıklama 7 ve 8. sınıflar için ortaktır ve şöyle

değişmektedir: “Öğrenciler yazdıklarını sınıf ve okul panosu ile sosyal medya ortamlarında paylaşmaya, şiir ve kompozisyon yarışmalarına katılmaya teşvik edilir.”

“Yazılarında uygun geçiş ve bağlantı ifadelerini kullanır.” kazanımı tüm sınıflar için ortakken alt açıklamaların şu şekilde değiştiği görülmektedir: 5. sınıf için, “Ama, fakat, ancak ve lakin ifadelerini kullanmaları sağlanır.” 6. sınıflar için, “Ama, fakat, ancak, lakin, bununla birlikte ve buna rağmen ifadelerinin kullanılması sağlanır.” 7 ve 8. sınıflar için ortak ve şöyledir: “Oysaki, başka bir deyişle, özellikle, ilk olarak ve son olarak ifadelerini kullanmaları sağlanır.”

“Yazılarını zenginleştirmek için atasözleri, deyimler ve özdeyişler kullanır.” kazanımı tüm sınıflar için ortaktır.

“Yazılarında anlatım biçimlerini kullanır.” kazanımı 7 ve 8. sınıf için ortaktır.

“Yazdıklarında yabancı dillerden alınmış, dilimize henüz yerleşmemiş kelimelerin Türkçelerini kullanır.” kazanımı tüm sınıflar için ortaktır.

“Kısa metinler yazar.” kazanımı tüm sınıflar için ortakken alt açıklamaların şu şekilde değiştiği görülmektedir: 5. sınıf için, “Öğrenciler dilekçe yazmaya teşvik edilir.” 6. sınıflar için, “Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır.” 7. Sınıflar için, “Haber metni ve/veya anı yazmaya teşvik edilir.” 8. Sınıflar için, “Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.” şeklindedir. “Yazdıklarının içeriğine uygun başlık belirler.” kazanımı tüm sınıflar için ortaktır.” (MEB, 2018: 36-51).

İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

Öğrenme alanlarına göre hikâye edici metinlerle ilgili kazanım sayıları aşağıda tablo 2’deki gibidir:

Tablo 2

TDÖP’deki 5, 6, 7 ve 8. Sınıf Öğrenme Alanlarına Göre Hikâye Edici Metinlerle İlgili Kazanım Sayıları

Öğrenme Alanı	Sınıf	Kazanım Sayısı
Dinleme öğrenme alanında	5, 6, 7 ve 8. Sınıflar için ortak	1
Okuma öğrenme alanında	5 ve 6. Sınıflar için ortak	14
Okuma öğrenme alanında	7 ve 8. Sınıflar için ortak	25
Yazma öğrenme alanında	5 ve 6. Sınıflar için ortak	5
Yazma öğrenme alanında	7 ve 8. Sınıflar için ortak	7
TOPLAM		52

Tablo 2’ye göre, hikâye edici metinlerle ilgili toplam 52 kazanım yer almaktadır. Dinleme öğrenme alanında 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için ortak 1 kazanım; okuma öğrenme alanında 5 ve 6. sınıflar için ortak 14 kazanım; okuma öğrenme alanında 7 ve 8. sınıflar için ortak 25 kazanım, yazma öğrenme alanında 5 ve 6. sınıflar için ortak 5 kazanım; yazma öğrenme alanında 7 kazanım yer almaktadır.

Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular:

Üçüncü alt problem bağlamında, ortak kazanımların alt açıklamalarında sınıf seviyesine göre farklılıklar görülmektedir. Her sınıf düzeyine göre konuşma, yazma stratejileri; okuma ve yazma öğrenme alanındaki metin türleri; hikâye edici metin çözümleme ile ilgili

kazanımlar farklılık göstermektedir. Farklılıklar aşağıda belirtilmiştir (MEB, 2018: 37-51):

5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde “Yazma stratejiler uygular.” ortak kazanımdır. Alt açıklamalarda sınıf düzeyine göre farklılıklar görülmektedir:

5. sınıf için, “Güdümlü, metin tamamlama, bir metni kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.”

6. sınıf için, “Güdümlü, serbest, kontrollü, tahminde bulunma, metin tamamlama, bir metnin kendi kelimeleriyle yeniden oluşturma, boşluk doldurma, grup olarak yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.”

7. sınıf için, “Not alma, özet çıkarma, serbest, kontrollü, kelime ve kavram havuzundan seçerek yazma, bir metinden hareketle yazma ve duygulardan hareketle yazma girmeyen yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.”

8. sınıf için, “Not alma, özet çıkarma, eleştirel, yaratıcı, serbest, kelime ve kahramanlarından seçerek yazma, bir metinden ve duygulardan hareketle yazma gibi yöntem ve tekniklerin kullanılması sağlanır.”

Yazma stratejileri, 5 ve 6. sınıflarda kendi arasında, 7 ve 8. sınıflarda kendi arasında benzerlik göstermektedir. Stratejilerin, sınıf seviyelerine uygun olarak 5’ten 8. sınıfa doğru farklılaşarak, üst düzey becerileri kapsayacak nitelikte olduğu görülmektedir. Üst düzey beceri olduğu bilinen yazma öğrenme alanı için programda öngörülen stratejilerden yaratıcı yazma, öğrencinin oluşturduğu her yeni metnin yaratıcılık içermesi açısından her sınıf düzeyinde yer alabilir. Bu strateji de sınıf düzeyine uygun olarak hikâye tamamlama, oluşturma gibi etkinliklerde uygulanabilir.

Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular:

5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde “Kısa metinler yazar.” ortak kazanımdır. Alt açıklamalarda sınıf düzeyine göre farklılıklar görülmektedir:

5. sınıf için, “Öğrencilere dilekçe yazmaya teşvik edilir.”

6. sınıf için, “Duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır.”

7. sınıf için, “Haber metni veya anı yazmaya teşvik edilir.”

8. sınıf için, “Haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.”

Yazma öğrenme alanında hiçbir sınıf düzeyinde doğrudan hikâye edici metin tür adı belirtilerek yazma kazanımına yer verilmemiştir. Bilgilendirici metin tür adı belirtilerek yazma kazanımlarına yer verilmiştir.

Kazanım eylemlerinde, öğrenme alanlarına göre, 5 ve 6. Sınıflar arasında; 7 ve 8. Sınıf arasında benzerlik görüldüğü dikkat çekmektedir.

Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular:

Programda; “Metin türlerini ayırt eder.” ortak kazanımdır. Alt açıklamalarda sınıf düzeyine göre farklılıklar görülmektedir:

5. sınıf için, “Hikâye, fabl, masal, haber metni türleri tanıtılır. Metin türleri ile ilgili ayrıntılı bilgi verilmez.”

6. sınıf için, “a) Anı, mektup, tiyatro, gezi yazı türleri öğretilmelidir”.

7. sınıf için, “a) Söyleşi, biyografi, otobiyografi, günlük türleri üzerinde durulur.”

8. sınıf için, “a) Fıkra, makale, deneme, roman, destan türleri üzerinde durulur.” şeklinde belirtilmiştir.

Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular:

Programda:

5. sınıf: *hikâye, fabl, masal;*

6. sınıf: *tiyatro,*

7. sınıfta düzeyinde hikâye edici metin türüne yer verilmediği görülmektedir.

8. sınıf: *roman, destan* türüne yer verildiği görülmektedir.

4. Sonuç ve Tartışma

2018 TDÖP’de her sınıf düzeyinde hangi hikâye edici metinlerin yer alacağı programın genel açıklamalar kısmında metin türlerine ilişkin tabloda belirtilmiştir. Bu tabloda 5, 6, 7 ve 8. sınıflarda hikâye edici metin türlerinin hepsine yer verilmiştir. Ancak, genel açıklamalarda verilen türlerden, kazanımlarda sınıf düzeyinde yer verilen hikâye edici metin türlerinin farklılaştığı görülmektedir.

Coşkun ve Taş’ın (2008) incelemesi doğrultusunda, 1981 Türkçe Eğitim Programı’nda öğrencilere okuma alışkanlığı kazandırılması ile ilgili bilgi verilirken öğrencilerin zevkleri doğrultusunda, farklı türlerde okuyabilecekleri belirtilmiştir. Ders kitaplarına seçilecek metinlerin türü ile ilgili olarak doğrudan bir bilgi verilmemiştir.

2005 Türkçe Dersi (1–5. Sınıflar) Öğretim Programı’nda metin türü olarak öyküleyici, bilgilendirici ve şiir türleri belirlenmiştir. Öyküleyici ve bilgilendirici metinlerin hangi edebî türler (fabl, masal, hikâye, anı; deneme, biyografi, köşe yazısı, sohbet, eleştiri, makale vb.) arasından seçileceğine değinilmemiştir.

2006 Türkçe Dersi (6–8. Sınıflar) Öğretim Programı’nda ise kullanılacak metinlerin türü hakkında detaylı bilgilere yer verilmiştir. Programda sınıflara göre mutlaka yer verilmesi gereken metin türleri şöyle sıralanmıştır:

6. sınıf: Şiir, hikâye, anı, deneme, tiyatro, masal, fabl, mektup.

7. sınıf: Şiir, hikâye, anı, deneme, sohbet (söyleşi), tiyatro, gezi yazısı, biyografi.

8. sınıf: Şiir, hikâye, anı, deneme, sohbet (söyleşi), makale, roman, eleştiri, destan.

Programda bu türler dışındaki türlerde de metinlere yer verilerek öğrencilerin farklı türlerden metinlerle karşılaşmaları öngörülmüştür (Coşkun& Taş, 2008: 65).

İlk kez 2006 programında ayrıntılı olarak yer verilen metin türlerinde hikâye, anı, tiyatro, masal, fabl, roman, destan gibi hikâye edici metin türlerine yer verildiği görülmektedir. 2018 programında da bu hikâye edici metinlere sınıf düzeyleri de belirtilerek ayrıntılı olarak yer verildiği görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar dinleme, konuşma, okuma, yazma öğrenme alanlarına göre hangileri olduğu ve sayıları ilişkin sonuçlar:

Hikâye edici metinlerle ilgili toplam 52 kazanım yer almaktadır. Dinleme öğrenme alanında 5, 6, 7 ve 8. sınıflar için ortak 1 kazanım; okuma öğrenme alanında 5 ve 6. sınıflar için ortak 14 kazanım; okuma öğrenme alanında 7 ve 8. sınıflar için ortak 25 kazanım, yazma öğrenme alanında 5 ve 6. sınıflar için ortak 5 kazanım; yazma öğrenme alanında 7 kazanım yer almaktadır.

5, 6, 7 ve 8 sınıf düzeyinde her öğrenme alanında hikâye edici metinlerle ilgili kazanımlara geniş şekilde yer verilmiştir. Sınıf düzeylerine göre aşamalı kazanım alt açıklama farklılıkları olması olumlu bir özelliktir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) 5,6, 7 ve 8. sınıf öğrenme alanlarına göre hikâye edici metinlerle ilgili ortak kazanımlar ve sınıf düzeyine göre farklı alt açıklamaları nasıl olduğuna ilişkin sonuçlar:

Tüm sınıflar için ortak kazanımlar yer aldığı gibi 5-6. ve 7-8. sınıflar için ortak kazanımlar yer almaktadır. Ortak kazanımların alt açıklamalarında sınıf düzeylerine göre farklılıklar görülmektedir.

Her sınıf düzeyine göre konuşma, yazma stratejileri; okuma ve yazma öğrenme alanındaki metin türleri; hikâye edici metin çözümleme ile ilgili kazanımlar farklılık göstermektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf yazma öğrenme alanına ilişkin ortak kazanımların neler olduğuna ilişkin sonuçlar: (Hikâye edici metin ilişkisi)

“Kısa metinler yazar.” kazanımı 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeyinde ortaktır. ‘5. sınıfta dilekçe, 6. sınıfta duyuru, ilan ve reklam metinleri yazdırılır; 7. sınıfta haber metni veya anı, 8. sınıfta haber metni, günlük ve anı yazmaya teşvik edilir.’ şeklinde sınıf düzeyinde yazdırılan metin türleri farklılaşmaktadır.

Yazma öğrenme alanında hiçbir sınıf düzeyinde doğrudan hikâye edici metin tür adı belirtilerek yazma kazanımına yer verilmemiştir. Bilgilendirici metin tür adı belirtilerek yazma kazanımlarına yer verilmiştir.

Kazanım eylemlerinde, öğrenme alanlarına göre, 5 ve 6. sınıflar arasında; 7 ve 8. sınıf arasında benzerlik görüldüğü dikkat çekmektedir.

Kazanımlarda yazma stratejilerinde sınıf düzeylerinde farklılık görülse de her sınıf düzeyinde hikâye edici metin yazma kazanımına yer verilmiştir.

Programda, yapılandırmacı yaklaşımın öngördüğü süreç temelli yazma modellerine (6+1 Analitik Yazma ve Değerlendirme Modeli, 4+1 Planlı Yazma ve Değerlendirme Modeli) uygun olarak doğrusal ilerlemenin yerini planlama, düzenleme, gözden geçirme, değerlendirme, düzeltme, tekrar yazma çalışmalarına yönelik kazanımların ortak olarak her sınıf düzeyinde yer aldığı görülmektedir.

Türkçe Dersi Öğretim Programında (MEB, 2018) 5, 6, 7 ve 8. sınıf düzeylerine göre metin türleri ile ilgili kazanımların neler olduğuna ve kazanımlardaki hikâye edici metinlere ilişkin sonuçlar:

Kazanımlarda 5. sınıf düzeyinde, hikâye, fabl, masal; 6. sınıf düzeyinde, tiyatro; 7. sınıf düzeyinde hikâye edici metin türüne yer verilmiştir; 8. sınıf düzeyinde, roman, destan hikâye edici metin türlerine yer verilmiştir. Ancak sınıf düzeylerinde neye göre farklı hikâye edici metin türlerine yer verildiği hakkında bilgiye yer verilmemiştir. Bu konuda açıklamaya yer verilmesinin öğretmenlere bilinçli uygulama olanağı sunması açısından önemli ve gerekli olduğu düşünülmektedir.

2018 TDÖP’de, hikâye edici metinlere yönelik kazanımlarda ortaklık görülse de kazanım alt açıklamalarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir. Aşamalı şekilde -basitten karmaşığa, kolaydan zora- sınıf seviyelerine uygun olarak, metin türleri, öğrenme alanlarına ilişkin hikâye edici metinlere yönelik kazanımlar, stratejiler, kazanım eylem ve içerikleri farklılaşmaktadır. Programın bütüncül okunup sarmal değerlendirilmeye uygun olduğu

görülmektedir.

Metin türleri üç ana biçim altında toplanmıştır: Bilgilendirici, hikâye edici, şiir. Sınıf düzeylerine göre kitaba alınması gereken metin türlerini ‘Metin Türleri Dağılımı’ tablosunda gösterilmekte ve tüm hikâye edici metin türlerine yer verildiği görülmektedir.

Programda, metin tür öğretiminin nasıl olacağı, ders kitabına alınan metinler aracılığıyla gerçekleştirilmesi, metin türlerinin öğretiminde ayrıntıya girilmemesi, türün belirleyici özelliklerinin etkinlikler yoluyla kavratılması şeklinde, kazanım düzeyinde belirtilmiştir.

Güneş’e (2013) göre, dil öğretiminde yapılandırıcı dil öğretim yaklaşımıyla gündeme gelen ‘Özgün ve Özel Metinler’e 2018 TDÖP’ye göre hazırlanan ders kitaplarında yer verildiği görülmektedir. Hem iletişim amacıyla kullanılmak üzere hazırlanan veseçilen hem de dil öğretiminde kullanmak için hazırlanmış metinler olan özgün ve özel metinlere yönelik “Köprü metinlerin (Hipertekst) dış bağlantı olduğubelirtilir. ... geçiş ve bağlantı ifadelerinin anlama olan katkısını değerlendirir. Metinler arasında karşılaştırma yapar.” (MEB, 2018) gibi metin içi ve metinler arası anlam kurmaya yönelik kazanımların programda yer aldığı görülmektedir. Hikâye edici metinleri anlamlandırmada Akyol’un (2003) da belirttiği gibi sınıf düzeyi değıştikçe anlam kurma kaynakları zenginleştirilebilir, TDÖP’de kazanım düzeyinde daha geniş yer alabilir.

2018 Türkçe Dersi Öğretim Programı’nda hikâye edici metinlerle ilgili kazanımların tüm sınıflar için açıklanması, sınıf düzeylerine göre kolaydan zora, basitten karmaşığa hiyerarşik olarak sıralanması olumlu bir yön olarak değerlendirilebilir.

Kaynakça

- Aktaş, Ő. (2000). *Roman sanatı ve roman incelemesine giriş*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2003). *Metinlerden anlam kurma*. *TÜBAR*, 13, 49-58.
- Ayrancı Bağcı, B. & Mutlu, H. H. (2017). 2006, 2015 ve 2017 Türkçe dersi öğretim programlarının karşılaştırılması. *International Journal of Language Academy*, 5, (7), 119-130.
- Coşkun, E. & Taş, S. (2008). Ders kitaplarına metin seçimi açısından Türkçe öğretim programlarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5, (10), 59-74.
- Doğan, B. (2011). *100 temel eserde 6, 7 ve 8. sınıflar için önerilen ortak kitaplar üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Güneş, F. (2013). Türkçe öğretiminde metin seçimi. *Ana Dili Eğitimi Dergisi*, 1 (1), 1-12.
- Güneş, F. (2013). Türkçede metin öğretimi yerine metinle öğrenme. *Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi Türkçenin Eğitimi Öğretimi Özel Sayısı*. 6, (11), 603-637.
- Gürel, Z. & Temizyürek, F. ve şahbaz, N. (2007). *ocuk edebiyatı*. (1. Baskı). Ankara: Öncü Kitap.
- MEB. (2018). *Türkçe dersi öğretim programı (ilkokul ve ortaokul 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7 ve 8. sınıflar)* Ankara: MEB Yayınları.
- Oğuzkan, A. F. (2010). *ocuk edebiyatı*. (9. Baskı). Ankara: Anı Yayıncılık.
- TDK. (2018). *Büyük Türkçe sözlük*. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Üründü, V. (2011). *6-8. sınıf Türkçe ders kitaplarının tema ve metin türü açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İnönü Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Malatya.
- Yıldırım, A. & şimşek, H. (2016). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (10. Baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.